

ဘည်ဘည်းတူးချောက်မီ

Making Rumai Sauce

Ta'ang (Rumai)

တည်ဘည်းတူးချောက်မို

Making Rumai Sauce

Writer: Ei Lu Ja

Illustration: Ai Yawn Kap

Language : Ta'ang (Rumai)

Edition : Second Edition

Date : October,26.2023

ချေးအီးကိက်။ ။ အီလုဇာ
ကိက်အရောင် ။ ။ အာည့်ယုန်းကံပ်
ကျော့တည်း။ ။ ။ တအာင်း (ရူမာညည်း)
ဘော်ကရဲန်းလေး။ ။ ။ ဘော်ကအယ်
ဆည်းရဲန်းလေး။ ။ ။ ပကျိုဝ်းကလား အံဝ်တိုဘာ၊ ၂၆၊ ၂၀၂၃

Ta'ang (Rumai)

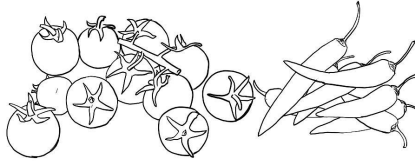
Myanmar

Copyright © 2023, Norton Shan State Ta'ang (Rumai) Literacy Group

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

You are free to make commercial use of this work. You may adapt and add to this work. You must keep the copyright and credits for authors, illustrators, etc.

တားအငူးဒီးကာည်းမားကဲ မဲးကော်န်းအယ်ချွေး၊ အီးမိုး ကော်
န်းအန်းကာည်းဒီး ဆံမ်ဟည်ဟောင်းဟိုက်စောင်း ပါ့ခဲင်း လှိုင်း
ဒါင်း။ ကာည်းဟည်ဟောင်းဂေါ်ည်း ပါ့ဒီဂေါ်ည်းအီးတတ် ပနံဝ်း
ဘေဲ, ခဲင်းလှိုင်းဒီး။ တားအငူးဒီး စီရဲန်းဇိုင်းချိုင်းယိုဝ်း၊ ချိုင်း
လတ်ည်, ဆံမ်ရဲန်းဘိုးမဲခူခယ် စာနံင်ထောက်ကော်န်းအန်း အီး
မိုးယေကာည်းအနောဒီးဟံ့။ မာအနောကဲ စီတီ,မဲး တဲင်း
လှားတော်န်းမျိုး ခဲင်းလိုင်းကဲ။
အျိုဝ်းပံင်ချိုင်းကူန်အနောကဲ မအဲးဂိုန်းပေါ,အခည်း။ ဂေါ,
ဘာည်းဇဲန်း တဲင်းလှား ပံင်တီ,အူန်းမားကဲဒီး ဂီပေန်ဖ်း ပံင်
စိုက်ဟိုမ်းအျိုဝ်းကဲကဲဒီးဟံ့။

ယာမားနောမာ် ဟည်ဒါ်;တၢ်ကူန် အနောကဲ.....

“အိုဝ်းမည်းမာ် ဂိုန်းယာ်း၊ ယံင်းဗိုန်ကလံက်။ ဟည်စိုက်ဟိုမ်း
ဒို့ တံင်းလှားပံင်တီ၊အံင်း။”

ကူန်နောကဲမာ် ဟည်ကညးဒါ်ဒါ်;.....

“အိုဝ်း...ဆာ်အနောကညးတၢ်မးဒေ;ရိုန်း တော်ကန်ညးနီး အံင်း
ဒါ်;နံင်ယံင်းအိုဝ်းကဲကဲဒီး မားနော။”

“ဇိုန်ပေန်ယံင်းမည်း၊ တံင်းလှားအံင်းကံပံင်ဒို့ဒို့၊ မည်းဟည်
လိုယံင်းချာ်းချာ်းကူန်းနော။”

“ဆာ်မည်းဒါ်;ဘာညးဇဲန်းအခည်း အံင်းလိုယံင်းဗိုန်ကလံက်
ဟံ့။” ဓါညးဒါ်;ဟော်ညး၊ ကူန်းကဲဒီး အီးမိုး မားနောမာ် ဟည်
ဒါ်;... “မိုးအိုဝ်ကူန်နော အံင်းမာ်ဒါ်;နံင်တီ၊

စာနံင်ယံင်းဒီး။အာညးလိုယာ်းဒဲး စာကော်န်းအာညး။”

ကညးမာ် ဟည်ဂီကလောင်းလာ် ဘည်ဘာညးနံင်ယံင်း ကညး
တၢ် အိုဝ်းဒီးဟံ့။ ဘိုဝ်စာ်မးဒေ;တၢ်ဇိုအာ်၊ စီမဲးလာ် ယားခ
ယံင်းဒီးအူချေး၊ ဟည်ဒေ;ပျီ ကလကဲဟံ့။ ကူန်နောကဲမာ် ဟည်
မော်,ယားခယံင်းဒါ်;....

“ဆီမည်းလိုယာယားခယံင်း။”

ဘိုန်ဇဲန်း ယာခယံင်းစီဒါ်;....

“အံင်းတြာ်ညး,ဇိုင်းအိုဝ်းဒီး။ မည်းမဲးလာ်အိုဝ်း။”

“မဲးအိုဝ်း...အူဆထန်မဲးမည်းနံင်ဒဲး။”

“အံင်းဒဲးအူဆတားဟောင်း။ မည်းနံင်ယံင်းလာ်။”

“အူး...မည်းဒဲးချာ်းယာ်း။ အိုမ်မဲးဒဲးအီးဒဲးဇိုင်း ပျီ ကဇိုင်း
ယေး အီးဒဲးတီမ်းဟောင်းကော်။

မည်းဆံမ်ဒါးလို့ည် တားဟောင်း၊ ဒဲးတီမ်းဟောင်းဒီး အံဝ်းနံင် ယံ
င်း။” ဘိုန်ဇဲန်း ယားခယ်ဒီး စီစီးဒါး...

“ဟား.... ပေမ်ဗ် အံဝ်းဒဲးဇိုဝ်း ပျိုပဲဆေဆေ အူန်းလို့ည် တား
ဟောင်းဒီးဟော့။”

“အော်...အာဝ်ဘိုန်းကော် တားဟောင်းကဲန်ယာခယ်။ တီမ်းဟေ
င်းဗ် အံဝ်းဘူဒါးယံဝံတံ့မည်း။ အူန်းလို့ည်တားဟောင်းလေးဖ်
န် မည်းနံင်လာည်းလော့။” ခည်ယာမ်းဇဲန်း ဘျည်းဗ်ဟည်မိုး
အ်၊ ဂေါ၊ဘာည်းဇဲန်း အန်းစီဒါးတံ့တားအုူး “အိုဝ်း....အံ
ဝ်းနံင်လာည်းအိုဝ်။”

“အိုဝ်း...ဆာ်မည်းလာည်းဗ် အံဝ်းနံင်ကမ်းဒဲး တံ့မည်းဒီး။”

ဓါည်းဒါးဟော်ည်,တားငိုဒီး ယားခယ်ဗ် ဟည်ဒါး...

“အိုဝ်း.....ကမ်းကမ်း။”

ဘိုန်ဇဲန်း တားအုူးဗ် ဟည်ကမ်းဖ်းအျိုဝ်းအန်း၊ ဒဲးတံ့မား
နောကဲဘက်အူန်းဟော့။ ဓါည်းဒီး ကဲဟည်ဆပွေးလာ် အျိုဝ်းကဲ
ကဲဒီး။ ကူန်နောကဲဗ် ဟည်ဒါးတံ့ယားခယ်ဒီး....

“ဂေါ် ညးနှောင်းဆကော်ကဲန်...။”

ယားခယ်ဒီးဗ် ဟည်ဒီးတိုဝ်းဖ်းကနူးတည်းအန်းစီဒါး...

“ဂေါ် ညးပူးဆကော်...။”

ကူန်းနောကဲဗ် ဟည်တဂေန်းပေါ, ထန်နံင်ဘိုန်းအန်းတံာ် ရိုန်း
ငေါးအျိုဝ်းအန်း။ ဟည်ဒါး...

“ထာန်မဲ့နံင်ဘိုန်းကဲန်။”

“နံင်ဘိုန်းဖ်န်းမုန်လေး; တီမ်းဟောင်းလေး; ဖ်န်းပယားဒီး။ မိုးလို့
ညင်အူန်းလို့ညင်တံ့အံဝ်း ဖ်န်းမုန်လေး;တီမ်းဟောင်းနား။

ကူန်နောကဲမာ် ဟည်ဒါး;....

“အိုဝ်း....အိုဝ်း....အာဝ်ဘာည်းဆိကဲန်။”

အီးမိုးယားခယ်မာ် ဟည်ဘေးစီးအျိုဝ်းခိုဝ်းကာည်းဒီး။ ကူန်
နောကဲကာည်းမာ်နောကဲမာ် ဟည်ဟာဝ်းဟိုက်
ဟိုမ်းပိုမ်းမဲ့ဝ်းကာည်းဟာ်။

ဘိုဝ်စ်မ်းဒေးတံ့ဇိုညျေး အီးမိုးဖိုင်းအနော အီးဂေါ်ည်းတော,
အနောကဲ ပျိုဒီဂေါ်ည်းဒါးပနံဝ်းဘေးဒီးမာ် ဆံမ်ဟည်စီးဒေး; ပျို
ကဇိုင်းကဲ။ အနောမာ် ဟည်တံမ်းစီးဘိုးအန်းဒါး;...

“ဆာ်မည်းစီး ပျိုကဇိုင်းပဲ၊ ခလေားစီးစံမ့် ပျိုကဇိုင်းယေး။
ဒါးတံ့ကူန်အံဝ်း ဟပ်ဒေးယာည်းယေးဒါးရိုန်း တော,
မည်းနားညျို။” အညျိုမာ် ဟည်ဒါး;...

“ဘိုန်းအိုဝ်..... အံဝ်းနံင်ခံက်ကလောင်းဒေးနား။” အီးမိုးညျိုမာ်
ဟည်လည်လေးစီးဟာဝ်း ပျိုကဇိုင်းကဲ၊ ဓါည်းဒီး စီခလေားဟာ
ဝ်း ပျိုကဇိုင်းအနောကဲဟာ်။ ဘိုဝ်စ်မ်းအန်းတံာ် ပျိုကဇိုင်းအ
နောကဲဒီး အန်းဟည်ယဲဝ်းလာ် ယာဂါ,ဒီးအူချေး၊ စီမော်,လာ်
ယားဂါ,ဒီးဒါး;...

“အိုဝ်ယာ.... မဲ့ခလေပ်အနောကဲဂေါ်ည်း။”

ယာဒီးမာ် ဟည်ဒါး;....

“ဟာဝ်းတော,အိုန်ဒါ် န်းနီးဆိုဝ်ဆိုဝ်....။

ဆာ်မည်းယဲဝ်းမိုည်,ပလို;လဲက်းလဒီး ဟည်မိုးခလဲပ် အနော
ကဲဟ်ၣ်။”

“အော်.....ယာ ကေးစူးဒါင်းခည်းနာ်း၊ ဓါည်းဒီး ယာစီဒါ်း တၣ်
အနံး....

“အိုဝ်း...အာဝ်ဘာည်းဆိ။”

ဘံဝ်ဖိုင်းအနောမာ် ဟည်ဟောင်းယဲဝ်းလာ် ပါ်ခလဲပ်အနော
ကဲဒါ်း...

“မိုးလၣ်ခလဲပ်အနောကဲနီးပေဝ်...။”

ကုန်အနောကဲမာ် ပါ်ကဒိုနံးပါ်ဒါ်း...

“မိုးအိုဝ်ကော်..... ဆီမည်းမိုး။”

“အံဝ်းမိုးအညျီ ဘံဝ်ဖိုင်းအနော။ ယေးဂေါ် ညးတံန်တော, အူဒီ
ဟ်ၣ်။”

ကုန်အနောကဲမာ် စီအေဝ်းဖာ်း ဟည်တေ,ဟိုက်အညျီ ပါ်တေ
င်းခလဲပ်ကဲဒါ်း...

“အော်....ဒေ;....ဒေ;....ဟိုက်အံက်ကတေင်းအညျီ။”

ကုန်အနောကဲမာ် ဟည်ဓါည်ဟောင်းဇူး ပါ်မာအနောကဲ ပါ်
ဆော်င်စုည်းစီဒါ်း...

“မားအနော....ယဲဝ်းလၣ်၊ ဘံဝ်းဖိုင်းအနောကဲ ဒေ;ပါ်အဲ။”

မာအနောကဲမာ် ဟည်လေးဒေ; ဒဆော်င်စုည်းကဲဒါ်း...

“မည်းမိုးဘံဝ်ဖိုင်းအနောဟိုဝ်....။”

အညိုမာ် ဟည်အေဝ်းဒါးဒါး...
“အော်....ကဲန်။”

မာအနောကဲ စီဒါး;တံ့အညိုမာ်...
“မဲမည်းဂေါ်ည်း။”

“အံဝ်းဂေါ်ည်းဒကဇိုင်း ကဲန်ကဲဟံ့။”
“အော်.....

ဒီးမိုးဘာည်းဇဲန်း.....၊
ကော်န်းဆီမည်းမိုး။”

“အံဝ်းမိုးကော်န်းတားပိုကာည်း ယားအိုဒီး။” ဘိုန်ဇဲန်း မား
နောကဲမာ် ဟည်ဒါး;....

“အော်....အံဝ်းဟည်နာ်, ဆာ်မည်းဒါး;ဘာည်းဇဲန်း။”

အညိုမာ် ဟည်စီးဒါး; တံ့ကူန်အနောကဲ...

“ပေဝ်အနောကာည်းတံမ်းဒေးရိုန်းကော်။ ကာည်းဒါး;ဆာ်ပေဝ်
ကဲမဲးမာ် ဟပ်ဟာဝ်းတော,အံဝ်း။ ဆာ်ဘူမဲးမာ် ကံမ်အန်း၊
ဟာဝ်းတိုန်းလို့ည် တဲင်းနီးအယ်အိုည်းဆည်းမာ် ဘိုန်းအုန်း
ကာည်းဒါး;...”

မာအနောကဲမာ် ဟည်ဒါး;....

“မိုးလံ့ကာည်းတံမ်းဒေးမည်းဟိုဝ်။”

“အော်ကဲန်။”

ကူန်အနောကဲစီဒါး;....

“အိုဝ်းဒါ အဲဟိုမ်းဆဲအဲဒါးပိုမ်းညှူးဒါ။”

ကဲန်မည်းဟည်ဆိန်းဟော်ည်,ဒို့။”

အညိုမာ်ဟည်ဒါ်;....

“အံဝ်းဘူဟိုမ်းယံဝံပဝေ။”

မာအနောကဲ ဟည်ကနဲတ်လေးဒဲး; ဒါ်;တံ့အညို...

“ဟိုမ်းဖ်းဒါ် အညို။ အံဝ်းခည်ဟော်ည်,ရဲန်းပွေးဒို့။ ဟာ,ဆဲမ
ည်းတိုဝ်း; ချောက်မိုတူးကဲန်ဒါ်.....

အညိုမာ် ဘူဆမားမဒါ်;ဆိ စီဟည်ဒါ်;ဖ်း;....

“အော်.....ကဲန်။”

ကဲမာ် ဟည်ဟိုမ်းပိုမ်းညျးကဲ။ ခည်ယာမ်းဇဲန်း အညိုမာ် ပါ
ဟိုမ်းပါ် ဒါ်;....

“အူး.... ချောက်မိုတူးကဲန် ဓါဆဲးယာဝ်း မွဲကဲန်ဘာည်းတူး။
အံဝ်းတဲမ်ဟာ,လို့ည် အံဝ်းအာဝ်နာ်,မ ဘာည်းတူးအီး။”

“အာဝ်ဒည်းမအညို။ မည်းနာ်,လံ့ မိုတဲဝ်းကား ကာည်း မို
ဖော်ကဲပဲန်။”

“အံဝ်းနာ်,အိုည်ကဲန်။”

“အိုဝ်း....အီးဒါ်;ချောက်မိုကာည်းဒီးဟံ့။”

“ဆာ်ဘာည်းဇဲန်း ကလာင်းဟံင်းတံ့အံဝ်း ဘည်ဘာည်းတူး
အီးတတ် ချောက်မိုဒီးကဲန်။”

“အိုဝ်း....အံဝ်းနံင်ကလာင်းနဲ့တံ့မည်း ဘည်ဘာည်းတူးအီးနာ်း။
မိုနီးအန်းဂေါ် ညးတတ် ဘည်ဘာည်းဆိင်ဟပ်မည်း။ မည်းဆိင်
ဟပ်မိုတဲဝ်းကားမာ်ဘိုန်း; ဆိင်ဟပ်မိုဖော်ကဲပဲန်မာ်ဘိုန်း။

ဆိုင်ဟပ်ကဆူးကာည်းပါ ပါ အယ်မျိုးမာ်ဘိုန်း။ လအာည်,ခူ
အီး မည်းလိုပက်မို၊ စီပါည်းဒဲးနှာင်းဆင်းခါးခါး၊ ဓါည်းဒီး စီဘော်,
ဟပ်ဘိုး ပ္လှိုည်းမဖိတ်အိမ်း။ တဲးဟပ်ဒဲးဆဲး,ကာည်းမူန်ငါမ်း၊
စီတူးဟော်ည်,ဖ်း၊ ဆက်ကဲလည်ကယံဝ်ဒိုဖ်း၊ စီဟပ်ဒဲးဘိုး ပ္လှို
ည်းမက်ကဆိုမ်အီးဆိန်းဘူဒါ်၊ အီးအိမ်းဘူဒါ်,နာ်း။ ဆက်ကဲ
လည်ကဆူးဒို ဟည်ဘိုန်းပေါ၊
ဟာ,ဟာ်။ မိုးလိုည်အာည်,တူးအဲတ် ချောက်မိုဒီး အဲလိုပါည်း
ဒဲးတည်းအဲကာည်းဂျိုးပံင်နံင်ဒါးအဲဒီး နှာင်းဆင်းခါးခါး။” ဘိုန်
ဇဲန်းအညျီမာ် ပါ အာမ်းပါ ဒါ်း..

“အော်...မိုးဘာည်းဇဲန်းဟိုဝ်ကဲန် အံဝ်းဒါ်းဟာ်၊
ဓါဆဲးယာဝ်း။”

“အိုဝ်းအဲရူမာည်းနီး ကည်တူးဟာ,ဘာည်းဇဲန်းဟာ်။ မိုးပေါ,တဲ
ဝ်းအဲရူမာည်းဟာ်။” ကဲမာ် ဟည်ဟိုမ်းဖည်းဖ်း ပိုမ်းကဲ၊ စီဇော်
ည်လာ် မာအနောကဲခိုည်ဆလဲ,ဟာ်။

ဓါည်းဒီး ကုန်အနောကဲမာ် ဟည်တဲးဂိုန်းအန်း ဒဲးဟာဝ်းတံ့အ
ညျီ စာအနောအန်းကာည်း ယေအန်း။ ဓါည်းဒီးအညျီမာ်ဟည်
ဒါ်း....

“အံဝ်းနံင်ဟာဝ်းဆဲးနာ်း....ပေပ်ပါည်းကဲန်၊ ဆီပါည်းဆိုင်ဟပ်ဟာ
ဝ်းဘိုး ပါ အနောကာည်းအူပီဓါး။”
ဘိုန်ဇဲန်း မာအနောကဲစီဒါ်း...

“ဆာ်ဘာည်းဇဲးနဲး အံးနံင်ဟပ်ဟာ်းကာည်းဟာ, အရဲမ်း
နာ်းညါ။”

“ဘိုန်းအိုဝ်ကဲန်။”

ဓါည်းလာည်းဟော်ည်,ကာည်းတံ စောက်အရဲမ်းဒီး ကာည်း
မာ် ဟည်လည်လေးဓီးဟာ်းပေါ, ပါဒီပနံးကဲတ် ဘဲ,ဟံ့။

